

hoopidega püüdis hakk tabada varblase pead, kuid et too lamas selili, siis oli nokahoopide efektiivsus tagasihoidlik. Alles nelja-viie täpse tabamuse järel suutis hakk oma ohvri vaigistada ning haaranud saagi nokka lendas meie vaateväljast eemale.

Jaanus Elts & Riho Marja

KROONIKA

Eesti linnu-uurijad Rahvusvahelisel Ornitoloogiakongressil Hamburgis

Praeguseks juba möödunud 2006. aasta 13.–19. augustil toimus Saksamaal Hamburgis kahekümne neljas Rahvusvahelise Ornitoloogiakomitee poolt organiseeritud ülemaailmne ornitoloogiakongress. Kohale oli tulnud üle 1200 teadlase üle maailma, keda siduvaks lüliks oli nende uuritavate probleemide seos lindudega. Eestistki oli kongressist osa võtma sõitnud kaunis suur esindus – kokku 7 linnu-uurijat: Peeter Hõrak, Priit Kilgas, Raivo Mänd, Mart Niklus, Hannes Pehlak, Lauri Saks ja Ülo Väli.

Nagu juba osalejate suurest arvustki arvata võib, oli kongressil käsitletud teemadering äärmiselt lai. Arutuse all olid probleemid lindude morfoloogiast ning levikust kuni lindude evolutsiooni määravate tegurite ja füsioloogia peensusteni. Nõnda olid ka kongressist osa võtnud eesti teadlaste poolt esitatud tulemused kaunis erinevatest valdkondadest. Seda, kuidas vastavalt elupaigatüübile võib kohalikke linnupopulatsioone mõjutada pesakastide ülespanemine, kirjeldas rasvatihase Kilingi-Nõmme asurkonna näitel kongressi teadusliku korralduskomitee poolt esinema kutsutud Raivo Mänd oma ettekandes „Providing nest boxes for birds: does habitat matter?” (kaasautorid Vallo Tilgar, Asko Lõhmus ning Agu Leivits). Kuidas kunstpesi veel saab teadustöös kasutada näitas Hannes Pehlak, kes esitles tehispesakaste tulemusi, mille alusel saab väita, et kurvitsaliste pesi rüüstatakse võrdsel tasemel nii rannaniitudel kui soodes. Sellest,

kas ja kuidas aga mõjutab pesitsusbiotoop ülalpool mainitud Kilingi-Nõmme rasvatihaste munemispingutuse füsioloogilist hinda ning kuidas seda hinda mõõta, andis ülevaate Priit Kilgas (kaasautorid Raivo Mänd, Vallo Tilgar, Marko Mägi ja Agu Leivits). Peeter Hõrak kirjeldas, kuidas immuunsüsteemi aktiveerimine mõjutab isaste rohevintide tervislikku seisundit ning millist rolli mängivad selles mudelsüsteemis taimset päritolu pigmendid – karotenoidid, mis nende lindude sulestikule värvi annavad (kaasautorid Indrek Ots, Lauri Saks ja Ulvi Karu). Et sulestiku värvus (täpsemalt tiiva tipus asuvate valgete laikude suurus) võib olla ausaks signaaliks, mis peegeldab isendi tõenäolist ellujäämist kalakajakatel, näitas Lauri Saks (kaasautor Kalev Rattiste). Kõigi kongressil esitatud teadustööde lühikokkuvõtted avaldati ajakirja „Journal of Ornithology” erinumbris.

Lisaks tavapärastele suulistele ning stendettekannetele leidsid kongressi käigus aset ka mitmed ümarlauad, mille käigus püüti leida lahendusi erinevatele lindude uurimisega seotud probleemidele. Nõnda arutleti näiteks selle üle, kuidas koolitada järgmisi ornitoloogide põlvkondi, milline on ülemaailmne seis rähnide kaitse osas ning millist teed minna lindude ja mikroobide vaheliste ökoloogiliste seoste uurimise vallas. Samuti valiti Rahvusvahelise Ornitoloogiakomitee uus liikmeskond ja juhtkond, Eestit valiti selles organisatsioonis esindama Peeter Hõrak.

Täpsemat teavet toimunud ja tulevaste ornitoloogiakongresside kohta võib leida veebiaadressilt <http://www.i-o-c.org>. Järgmine, arvult kahekümne viies rahvusvaheline ornitoloogiakongress toimub 2010. aasta 22.-28. augustil Campos do Jordão linnas Brasiilias.

Lauri Saks

Tegevust alustas Eesti Ornitoloogiaühingu kahlajatöörühm

Kahlajateks nimetatakse kurvitsaliste seltsi kuuluvaid ranniku- ja soolinde, jättes kõrvale merelisema eluviisiga ännid, kajakad, tiirud ning algid. Niisiis on Eesti kahlajad tülllaste, kurvitslaste, merisklaste ja

naaskelnoklaste sugukonda kuuluvad liigid. Kahlajaid iseloomustav madalas vees toitumine on andnud sellele liigirühmale üldnime nii eesti ja soome kui ka mitmetes germaani keeltes.

9.-10. detsembril kogunesid Eesti Ornitoloogiaühingu ja Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi kutsel Läänemaale Silmale Eesti kahlajahuvilised - valdavalt kaitsealade töötajad ja harrastajad. Esimesel sarnasel kokkusaamisel tutvustas Hannes Pehlak kahlajauuringute ajalugu Eestis ning pesarüüste taset võrdlevat katset Lääne-Eesti rannaniitudel ja soodes; Marju Erit rääkis rannaniitude majandamiseksperimendist Silma looduskaitsealal; Agu Leivits andis ülevaate geoinfosüsteemide kasutusvõimalustest lindude elupaiga-uuringutes ning Eve Mägi Matsalu niitudel käivitunud mullaelustiku ja kahlajate leviku seoseid uurivast projektist. Aruteluteemad käsitlesid veel nt Eesti osa rahvusvahelistel kahlajaloendustel, harrastajate kaasamist välitöödele, pesakaartide kasutusvõimalusi kahlajate pesitsusedukuse hindamisel, niidurüdi Läänemere asurkonna seisundit ning loodushoiutoetuste liigikaitselist põhjendatust. Omavahelise teabevahetuse hõlbustamiseks otsustati EOÜ juurde moodustada kahlajatega tegelev tööühm. Kokkusaamise lõpetasid reisi- ja konverentsipiltide vaatamine ning pühapäeva-hommikune linnuvaatlus Põõsaspea neemel.

Hannes Pehlak

Järgmine EOÜ üldkoosolek leiab aset 24 märtsil 2007. a. Tartus.
Koosoleku toimumise koht on täpsustamisel.

07.-08. aprillil 2007. a. toimub traditsiooniline kevadine linnuvaatlus.
Täpsemat teavet saab EOÜ kontorist.

EOÜ suvepäevad toimuvad 16-17 juunil 2007. a. Mõedakul, Lääne-Virumaal.

AASTA LIND**Hänilaseaasta on lõppenud**

Väikese ja armsa linnu aasta on otsa saanud, andes teed suurematele ja tugevamatele. Üht-teist sai projekti raames ikka ära ka tehtud.

Kõige emotsionaalsemaks osaks võib nimetada 5. ja 6. klasside seas läbiviidud võistlust „Kes tunneb paremini aasta linde“, mis kestis septembri algusest novembri lõpuni. Hoogne registreerumine võistlusele läks lahti juba mais. Osalevaid koole oli 27 ning võistkondi 32. Esimene voor selekteeris välja tugevamad ning lõpuspuurdi oli alles jäänud 19 võistkonda. Tagasiside võistlustest oli igati positiivne – õpilased ootasid iga järgnevat vooru huviga ja õpetajad pidid tegema pärimisi järgmiste kuude küsimuste järgi. Laste vastused olid tihti esitatud väga emotsionaalselt ja nendest kumas läbi kindel veendumus - linde tuleb kaitsta, mitte hävitada.

Pingelise võistluse võitis Riidaja Põhikool Valgamaalt, napilt kaotas Palamuse Gümnaasium Jõgevamaalt. Kuid sellise toredate võistluse puhul ei jäänud muud üle, kui anda välja ka rida eriauhindasid ning kõik võistluses osalenud lapsed said mälestuseks postkaardi ja kleebise hänilasest.

Mõneti üllatav ja positiivseid tundeid tekitas ka ankeetküsitlusest osavõtt. Kuigi valim jäi pisikeseks ja rohkem stiilis, et sellises ja sellises biotoobis kohtasin hänilast, tahan siiski välja tuua mõned huvitavamad seigad. Selgus, et hänilane on otsustanud linna elama minna. Kui Kundast tuli teateid kuidas hänilane koos poegadega linnamuru putukatest puhastab, siis Vissi kandis nenditi kurbusega, et vaatamata lammastele, on lambahänilane seal kadunud.

Igatahes, hea on tõdeda, et hänilast on tähele pandud ja peale minu on nii mõnegi teise meele ja olemise see liik röömsaks teinud.

Tahan tänada kõiki, kes ei pidanud paljuku hänilasele tema aastal rohkem tähelepanu pöörata.

Monika Laurits

Aasta lind 2007 - luik

Eesti Ornitoloogiaühing valis 2007. a. linnuks luige, eesmärgiga tutvustada kõiki Eestis esinevaid luigeliike ka laiemale üldsusele. Kuna eelseisev aasta on taas luikede loendusaasta Euroopas, siis loodame et saame oma aastalinnu programmiga sellele omalt poolt ka rahvusvahelisel pinnal kaasa aidata. Peale liigitutvustuse on plaanis läbi viia uus kühnokk- ja laululuige pesitsusaegne loendus, mille tulemusel loodame saada nende kahe liigi uued Eesti asurkonna arvukushinnangud. Väikeluige osas on plaanis läbi viia täiendav rändepeatuspaikade inventuur. Programmi käigus on kavas välja anda ka üks üldhariv luigeplakat, mis kajastaks kõigi kolme luigeliigi tegemist ja olemist. Kindlasti ootame abi kõigilt EOÜ liikmetelt ja linnuhuvilistelt, et ühiselt täita püstitatud eesmäärke.

Leho Luigujõe

 Uued trükised

Leito, A., Keskpai, J., Ojaste, I. & Truu, J. 2006. The Eurasian Crane in Estonia. – Eesti Loodusfoto, EMÜ PKI, Tartu. 184 lk.

Tegemist on eelmisel aastal ilmunud eestikeelse raamatu "Sookurg" tõlkega, kusjuures lisatud on ka mõningaid uusi andmeid 2006. aastast. Tegemist on rikkalikult illustreeritud värvitrukis liigimonograafiaga, mis pakub huvi nii ornitoloogidele, looduskaitsetöötajatele kui ka keskkonnateadlikule tavalugejale.

Rootsmäe, L ja Veroman, H. 2006. Hallvares. (Toimetanud Elts, J. ja Hein, K.) – Eesti Loodusfoto, Tartu. 76 lk.

See raamat on äraütlemata huvitava saamislooga. Vaevalt oskasid vareseraamatu autorid Heinrich Veromann ja Lemming Rootsmäe aimata, kui kaua ja milliseid tavapäraseid keerdkäike nende hoolega koostatud käsikiri enne trükimasinast läbi käimist tegema peab. Raamat varesest pidi ilmuma sarjas "Pääsuke", kuid riigikorra muutus ja sellest johtuv majanduslik segadus tõmbas kenale plaanile kriipsu peale. Kirjastus õiendas küll autoritega kõik lepingulised kohustused, kuid raamatuke jäi ilmutamata ning käsikiri tagastati autoritele. 11 aastat tagasi andis Lemming Rootsmäe selle käsikirja mulle üle sõnadega: "Vaadake ise, mida sellega peale hakkate".

Nüüd on see raamat lõpuks trükitud! Olgu see mälestuseks nendele kahele Eesti linnuteaduse vanameistrile ja väga edukale looduse populariseerijale, kes tänavu tähistanuksid oma 80. (Heinrich Veromann) ja 85. (Lemming Rootsmäe) sünnipäeva.

Jaanus Elts